



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **M. Š.**, zast. Mgr. Davidem Satke, advokátem se sídlem Na Příkopě 1047/17, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo průmyslu a obchodu**, se sídlem Na Františku 1039/32, Praha 1, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 1. 2020, č. j. MPO 92479/19/11300/01000, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2020, č. j. 8 A 29/2020 - 22,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) usnesením ze dne 13. 3. 2020, č. j. 8 A 29/2020 – 22 (dále jen „napadené usnesení“), odmítl žalobu podanou žalobcem proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 1. 2020, č. j. MPO 92479/19/11300/01000 (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byl zamítnut jeho rozklad a bylo potvrzeno rozhodnutí o jeho žádosti o vydání výměru o náhradě podle § 5 odst. 1 věty druhé zákona č. 127/1948 Sb., kterým československý stát nabývá pro Svaz sovětských socialistických republik a Spojené státy americké vlastnického práva k některým nemovitostem a movitostem (dále jen „zákon č. 127/1948 Sb.“), jelikož jej považuje za nezákonné z důvodu nesprávného právního posouzení věci.

[2] Městský soud v usnesení odkázal na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2009, č. j. 5 As 88/2008 – 85, že právo na náhradu za znárodněný majetek má soukromoprávní charakter, neboť jejím účelem je prostředky, které jsou typické pro právní vztahy soukromého práva (náhrada formou majetkové kompenzace), dosáhnout obnovení narušené rovnováhy v majetkoprávních vztazích. Městský soud je tedy k rozhodnutí o žalobě nepřislušný a stěžovatel se rozhodnutí o svém právu musí domáhat žalobou podle § 249 a násl. o. s. ř. podanou ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci usnesení městského soudu u příslušného okresního (obvodního) soudu. Městský soud z těchto důvodů žalobu podle § 46 odst. 2 s. ř. s. odmítl.

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalovaného

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti tomuto usnesení kasační stížnost. Dle stěžovatele je nepřipadný přírůstek s institutem vyvlastnění podle zákona č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, neboť tam vyvlastňovací úřad rozhoduje ve vyvlastňovacím řízení vedeném mezi dvěma stranami. Naproti tomu v projednávané věci správní orgán rozhoduje ve své vlastní věci a jedná se o rozhodnutí vrchnostenské. Správní orgán zde rozhodoval z nadřazené pozice ve své vlastní věci, což se rovněž odrazilo ve správním rozhodnutí, které raději obhájí vlastnictví nacistické Třetí říše, než aby rozhodlo podle platného práva České republiky a přiznalo stěžovateli náhradu za znárodněný majetek.

[4] Stěžovatel namítá, že proces vyplacení náhrady za odňatý majetek má dvě fáze a tomu odpovídající dva nároky: 1) aby byl vydán výměr o náhradě a 2) aby mu byla vyplacena náhrada. Stěžovatel má tedy právo domáhat se vydání výměru a následně (nebo zcela separátně) uhrazení náhrady. Na řízení o vydání výměru pak dle názoru stěžovatele navazují správní žaloba a na řízení o vyplacení náhrady separátní žaloba podle části třetí o. s. ř. Žaloba podle části páté o. s. ř. tak podle názoru stěžovatele nemá v tomto systému místo a je nadbytečná. Je účelné, aby případné nevydání výměru o náhradě bylo posouzeno správními soudy a případný nárok na vyplacení náhrady následně civilními soudy. Stěžovatel odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2013, č. j. Komp 2/2012 - 102.

[5] Stěžovatel se domnívá, že zákon č. 127/1948 Sb. počítá v § 5 odst. 1 s tím, že výměr o náhradě bude vydán ve správním řízení. Jedná se o první fázi, kdy ministerstvo ve správním řízení vydá rozhodnutí, a to vůči oprávněné osobě neznámá nic více než návrh na uzavření dohody o náhradě. V případě, že k dohodě mezi stranami nedojde, nastupuje pak možnost uplatnění nároku žalobou podle části třetí o. s. ř. po státu jako po dlužníku v souladu s výše uvedenými závěry Nejvyššího správního soudu. Stěžovatel se tedy ve správním řízení, které bylo napadeno správní žalobou, nedomáhal náhrady za odňatý majetek, ale domáhal se vydání výměru o náhradě jako správního rozhodnutí podle správního řádu.

[6] Žalovaný se ztotožňuje se závěry napadeného usnesení.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

pokračování

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[8] V případě, že je kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu pouze stížní důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Nejvyšší správní soud je v řízení o kasační stížnosti oprávněn zkoumat, zda rozhodnutí městského soudu a důvody, o které se toto rozhodnutí opírá, jsou v souladu se zákonem. Jestliže městský soud žalobu odmítl, může Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti pouze přezkoumat, zda správně posoudil podmínky pro odmítnutí žaloby. Nemůže se zabývat námitkami týkajícími se merita, tedy tím, zda správní rozhodnutí je v souladu se zákonem, či nikoli (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2009, č. j. 3 As 44/2008 - 80).

[9] Podstatou vyvlastnění a znárodnění je zbavení určité osoby vlastnického práva k věci nebo souboru věcí. K vyvlastnění a znárodnění mohlo dojít jak na základě zákona, tak na základě dekretu prezidenta republiky či individuálního správního aktu. Ve všech případech je účelem náhrady za vyvlastnění nebo znárodnění snaha zmírnit negativní důsledky odnětí vlastnického práva, kompenzovat negativní stav, který vznikl nuceným odnětím vlastnického práva, a znovu obnovit narušenou rovnováhu mezi subjekty.

[10] Právo na náhradu za vyvlastněný nebo znárodněný majetek, jejímž cílem je narovnat určitou majetkovou újmu způsobenou postižené osobě v důsledku její zákonné povinnosti tuto majetkovou újmu (vyvlastnění nebo znárodnění majetku) strpět, má podle civilistické i správní judikatury soukromoprávní charakter. Věcně příslušné k projednání sporů a jiných věcí týkajících se takového práva jsou pak soudy v občanském soudním řízení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2009, č. j. 5 As 88/2008 - 85).

[11] Podle § 5 odst. 1 zákona č. 127/1948 Sb. *za majetek uvedený v § 1, odst. 1 a 2, pokud nejde o majetek konfiskovaný, poskytne československý stát náhradu ve výši obecné ceny. Výměr o náhradě vydá ministerstvo techniky po slyšení nejvyššího úřadu cenového. Náhrada je splatná do 60 dnů po vydání výměru o náhradě.* Podle vládního nařízení č. 159/1950 Sb., kterým se mění počet a působnost ministerstev, ve spojení s vládním nařízením č. 77/1953 Sb., o nové organizaci ministerstev a ústředních orgánů státní správy, zákonem č. 60/1988 Sb., změnách v organizaci a působnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, zákonem č. 575/1990 Sb., o opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky, a zákonem č. 474/1992 Sb., o opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky, je nástupcem ministerstva techniky ministerstvo průmyslu a obchodu.

[12] Podstatou kasační stížnosti je spor o věcnou příslušnost soudu, a sice zda k přezkoumání napadeného rozhodnutí je věcně příslušný městský soud v řízení o žalobě podle § 65 s. ř. s., anebo okresní soud podle části páté o. s. ř.

[13] Odkaz městského soudu na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2009, č. j. 5 As 88/2008 – 85, je zcela příležitý, neboť v tomto rozsudku se Nejvyšší správní soud zabýval právě povahou náhrady za znárodněný majetek, a to včetně výše této náhrady: „Účelem výše uvedené právní úpravy náhrad za znárodněné podniky bylo poskytnout osobám postiženým znárodněním jakousi majetkovou kompenzaci za majetkovou ztrátu, kterou utrpěly znárodněním. Znárodněním přešlo vlastnické právo k těmto podnikům ex lege na československý stát, čímž došlo na straně státu k obohacení ve smyslu rozšíření jeho majetkové sféry. Došlo tak k vychýlení rovnováhy majetkových sfér osoby dotčené znárodněním podniku a státu, na který vlastnictví ke znárodněnému podniku přešlo. Pro určení náhrady byl rozhodný stav majetku znárodněného podniku v den převzetí a závazků k němu v tento den náležejících. To znamená, že náhrada měla odpovídat hospodářské hodnotě aktiv podniku po odečtení jeho pasiv a měla tak odrážet skutečnou hodnotu toho, o čem osoby, do jejichž majetkové sféry bylo znárodněním podniku zasaženo, přišly. Tomu odpovídá i forma, ve které měla být náhrada poskytnuta. Z povahy věci bylo v případě znárodnění podniku vyloučeno, aby mohla být vzniklá újma nahrazena uvedením v původní stav, dekret o znárodnění namísto toho stanovil, že měly být dotčeným osobám poskytnuty jiné majetkové hodnoty. Jeho cílem bylo, aby poskytnutím těchto majetkových hodnot došlo ke kompenzaci dřívější majetkové ztráty vlastníků znárodněných podniků a k úplnému či alespoň částečnému uvedení jejich majetkové sféry do rovnováhy. Právo na náhradu za znárodněný majetek tak má zřetelně soukromoprávní charakter, neboť jeho účelem je prostředky, které jsou typické pro právní vztahy soukromého práva (náhrada formou majetkové kompenzace), dosáhnout obnovení narušené rovnováhy v majetkoprávních vztazích. Výše uvedené závěry dosavadní judikatury o soukromoprávní povaze rozhodnutí správního orgánu o náhradě za vyvlastnění či za ztrátu majetku tak lze v plném rozsahu vztáhnout i na rozhodnutí žalovaného v nyní posuzované věci.“

[14] Stěžovatel odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. Komp 2/2012 - 102, z něhož dovozuje, že při uplatňování nároku se má postupovat podle části třetí a nikoliv části páté o. s. ř. Odkazovaná věc se však liší v tom, že jejím předmětem byl negativní kompetenční spor mezi Ministerstvem financí a Ministerstvem pro místní rozvoj, naopak v nynější věci není mezi stranami spor o to, že příslušným orgánem k vydání výměru je žalovaný. V tomto případě se tak uplatní závěry vyslovené v rozsudku č. j. 5 As 88/2008 – 85, potvrzené v usnesení zvláštního senátu ze dne 27. 9. 2012, č. j. Konf 6/2012 - 9. Odkázat lze i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3218/2011, a usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. III. ÚS 1385/13, v nichž nevystaly pochybnosti, že příslušným soudem je soud v občanském soudním řízení.

[15] S ohledem na shora uvedené je napadené rozhodnutí rozhodnutím, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. Městský soud tedy nebyl oprávněn o žalobě podané stěžovatelem meritorně rozhodnout, a proto postupoval správně, pokud tuto žalobu odmítl a stěžovatele současně poučil o možnosti podat žalobu podle části páté o. s. ř. u příslušného okresního soudu.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[16] Z výše uvedeného důvodu dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

[17] Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 6. května 2022

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu